

راهنمای طراحی شهری فرودگاه‌های غیرنظامی

از منظر دفاع غیرعامل

مدی قنبرپور

مددکاران عطای کجویی

انتشارات رازنهان

۱۳۹۵

سرشناسه	: قنبرپور، هدی، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: راهنمای طراحی شهری فرودگاه‌های غیرنظامی از منظر دفاع غیرعامل / مؤلف هدی قنبرپور، محمدحسن عطایی کچویی.
مشخصات نشر	: تهران: راز نهان، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۱ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۸-۰۰۵۹-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: دفاع غیرنظامی
موضوع	: Civil defense
موضوع	: فرودگاه‌ها -- تدابیر ایمنی
موضوع	: Airports -- Security measures
موضوع	: شهرسازی -- طرح و برنامه‌ریزی
موضوع	: City planning -- Design
شناسه افزوده	: عطایی کچویی، محمدحسن، ۱۳۶۶ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹ ق/ ۹۷۲۶ UA
رده بندی دیویی	: ۳۶۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۹۹۳۶

آدرس: میدان انقلاب، خیابان جلال زاده جنوبی، کوچه دانشور، پلاک ۱۲، واحد ۲	
شماره تماس: ۰۲۱۶۶۹ ۱۸۴۱ - ۰۹۱۲۲۳۳۰۲۶۹	
آدرس الکترونیکی: raznahanbook@gmail.com	
آدرس سایت: www.raznahanbook.com	

که عنوان کتاب.....	راهنمای طراحی شهری فرودگاه‌های غیرنظامی از منظر دفاع غیرعامل
که مؤلف.....	هدی قنبرپور، محمدحسن عطایی کچویی
که صفحه آرا.....	رضا کاوه
که طراح جلد.....	رضا کاوه
که ناشر.....	رازنهان
که شمارگان.....	۱۰۰۰ نسخه
که نوبت چاپ.....	اول ۱۳۹۵
که قیمت.....	۱۴۷۰۰ تومان
ISBN: 978-600-448-059-8	

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۳	واژه شناسی
۱۵	فصل اول: مفهوم دفاع غیرعامل
۱۵	مبانی نظری دفاع غیرعامل
۱۶	تعریف دفاع غیرعامل
۱۶	اهداف و کارکردهای مهم دفاع غیرعامل
۱۷	اصول دفاع غیرعامل
۱۸	اهداف کلی دفاع غیرعامل در حوزه فرودگاههای غیرنظامی
۲۱	فصل دوم: تهدید شناسی
۲۲	مفهوم تهدید
۲۳	تهدیدات طبیعی و تهدیدات انسان ساخت
۲۴	تهدیدات متصور بر مراکز دارای اهمیت
۲۶	تهدیدات حوزه‌ی فرودگاه
۲۶	بررسی سابقه رخداد تهدیدات تروریستی در فرودگاههای غیرنظامی
۲۷	انواع تهدید
۲۹	تهدیدات ویژه
۳۱	فصل سوم: مبانی شناخت فرودگاه
۳۱	تعریف فرودگاه
۳۲	اهمیت فرودگاه
۳۳	طبقه بندی فرودگاهها بر اساس نوع عملکرد
۳۴	اجزاء اصلی فرودگاه

فصل چهارم: مفهوم طراحی شهری و منظر شهری..... ۴۱

۴۱..... مبانی نظری طراحی شهری

۴۲..... اهمیت منظر شهری

۴۲..... مفهوم منظر شهری

۴۳..... جایگاه منظر شهری در تعامل انسان-محیط

۴۴..... اهداف منظر شهری

۴۶..... عناصر کالبدی منظر شهری

۴۶..... عناصر مکمل منظر شهری

۴۷..... مقیاس منظر شهری

فصل پنجم: نمونه‌های موردی طراحی فرودگاهی..... ۵۱

۵۱..... بررسی تجربیات جهانی

۵۲..... فرودگاه بین‌المللی بن گوریون

۵۸..... فرودگاه بین‌المللی مونیخ

۶۴..... فرودگاه بین‌المللی «چانگی»

۷۱..... درس آموزی از تجربیات جهانی

فصل ششم: بررسی فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)..... ۷۳

۷۳..... معرفی فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

۷۴..... مکان دقیق قرارگیری فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

۷۴..... بررسی اسناد فرادست

۷۵..... مطالعات طرح جامع و تفصیلی شهر فرودگاهی

۷۷..... توسعه آتی فرودگاه امام

۷۸..... تدوین چشم انداز مقدماتی

۷۹..... سنجش وضعیت حوزه راهبردی

۷۹..... تعیین حوزه راهبردی

۸۰..... نظام حرکت و دسترسی

۸۳..... نظام کاربری زمین و فعالیت

۸۵.....	مراکز انتظامی، خدماتی و امدادی
۸۶.....	نظام فرم کالبدی
۸۷.....	نظام منظر شهری
۸۷.....	تدوین سناریوی بمب گذاری تروریستی در فرودگاه امام خمینی
۹۳.....	سناریوی بمب گذاری تروریستی
۹۵.....	پیامدهای ناشی از رخداد سناریو
۹۵.....	پیامدهای کالبدی
۹۷.....	سنجش وضعیت حوزه محلی در بعد ماهوی
۹۸.....	نظام کاربری زمین و فعالیت
۹۹.....	بررسی سازگاری کاربری ها و فعالیت ها از دیدگاه دفاع غیرعامل
۱۰۱.....	نظام حرکت و دسترسی
۱۰۵.....	نظام منظر شهری
۱۰۹.....	نظام استخوانبندی فضاهای همبسته
۱۱۳.....	نظام فرم کالبدی

فصل هفتم: راهنمای طراحی شهری مقاوم در برابر حمله های تروریستی در عرصه های عمومی

۱۲۵.....	محیط های فرودگاهی
۱۲۵.....	ارتباط طراحی شهری و دفاع غیرعامل
۱۴۴.....	ارتباط محیط های فرودگاهی و دفاع غیرعامل
۱۵۳.....	راهنمای طراحی شهری از دیدگاه دفاع غیرعامل به تفکیک نظام های شهری
۱۶۳.....	کلام پایانی
۱۶۵.....	منابع

پیشگفتار

در دو قرن اخیر، یکی از جدی‌ترین نوع از درگیری‌های بشر، پدیده نوین و شوم "تروریست" می‌باشد، که بیش از پیش، امنیت جاز و روان انسان‌ها، که مهم‌ترین سرمایه اجتماع هستند را تهدید می‌کند. به‌کارگیری دفاع غیرعامل در جهت مقابله با تهدیدات تروریستی به‌منظور تقلیل خسارت ناشی از این نوع خاص از تهدیدات، موضوعی جدی و اساسی است که وسعت و گستره آن تقریباً تمامی مراکز حیاتی و آسیب‌پذیر اقتصادی، سیاسی، نظامی، زیست‌محیطی، علمی، فرهنگی، و عرصه‌های عمومی شهرها را، که محل حضور شهروندان و بروز تعاملات اجتماعی، میان آن‌هاست را در بر گرفته و حفظ امنیت ملی، استقلال سیاسی، اقتصادی، دفاعی، و حفظ روح زندگی شهر را در بر گرفته و زندگی شهری و حیات اجتماعی آن، به نحو چشم‌گیری وابسته به برنامه ریزی همه جانبه در موضوع یا شده می‌باشد. امروزه کشورهایی که طعم خرابی و خسارات مادی و معنوی ناشی از تروریسم را چشیده‌اند، رای حفظ سرمایه‌های ملی و اجتماعی، و منابع حیاتی خود، توجه ویژه‌ای به دفاع غیرعامل نموده و در استراتژی دفاعی خود جایگاه والایی برای آن قائل شده‌اند.

در همین راستا، فرودگاه‌ها به‌عنوان یکی از زیرساخت‌های دارای اهمیت هر کشور، که هزینه‌های مادی، انسانی و زمانی فراوان صرف ساخت و نگهداری آن می‌شود، و به‌مثابه پل ارتباطی میان شهرها و کشورها و در حقیقت انسان‌ها عمل می‌کنند، از اهمیت خاصی برخوردار خواهند بود و با توجه به اینکه فرودگاه‌ها در استراتژی انهدام مراکز ثقل واردن^۱، در حلقه سوم قرار دارند؛ جزء با اولویت‌ترین اهداف دشمن می‌باشد.

حال، با توجه به اینکه اصلی‌ترین موضوع در طراحی شهری، انسان‌ها و مهم‌ترین هدف، خلق محیط‌هایی امن و پایدار برای آن‌ها است، می‌توان به این نتیجه رسید که در مورد زیر ساخت‌های حیاتی همچون فرودگاه‌ها که نسبت به اتخاذ راهکارهایی برای مقابله با تهدیدات تروریستی در اولویت هستند، بایستی به بررسی آسیب پذیری‌های عرصه عمومی فرودگاه در برابر تهدیدات تروریستی یاد شده مبادرت ورزید، تا به درک صحیحی از نقاط ضعف زیر ساخت مورد نظر رسید و با مشخص نمودن میزان جذابیت آن برای مهاجم، به انجام عملیات دفاع غیرعامل به منظور کاهش آسیب پذیری اقدام نمود.

در همین راستا، این کتاب تلاش کردیم با درک نیاز به وجود راهنمای طراحی شهری فرودگاه‌های غیرنظامی از منظر دفاع غیرعامل و همچنین به منظور آشنایی و ایجاد درک مشترک میان طراحان مفهومی دفاع غیرعامل، کتاب حاضر را با صرف نظر در اختیار مخاطبان قرار دهیم. بر این اساس با بهره‌گیری از کمک‌های کارشناسان مختلف پدیسد غیرعامل، معماری و شهرسازی اقدام به تدوین کتاب پیشرو در شش فصل گردید که در فصل اول کلیاتی در خصوص دفاع غیرعامل، بیان می‌گردد. در فصل دوم کلیاتی پیرامون تهدیدات، شناخت و دسته‌بندی انواع تهدیدات، شناخت تهدیدات حوزه فرودگاه بیان شده است. فصل سوم از کتاب پیشرو، به شناخت و معرفی بخش‌های مختلف فرودگاه و استخراج دارائی‌های کلیدی آن اختصاص دارد و در فصل چهارم به تبیین مفهوم طراحی شهری و ارتباط آن با فرودگاه‌های غیرنظامی پرداخته می‌شود و در فصل پنجم به بررسی تعدادی از موارد مرتبط فرودگاه‌های بزرگ جهان از منظر دفاع غیرعامل مبادرت می‌شود و بررسی فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) به عنوان بزرگ‌ترین فرودگاه بین‌المللی کشورمان، به تفصیل در فصل ششم انجام می‌گردد و در فصل هفتم، با بهره‌گیری از تجربیات داخلی و جهانی و نظرات کارشناسان و مجربین اقدام به تولید راهنمای طراحی شهری فرودگاه‌های غیرنظامی از منظر دفاع غیرعامل گردیده است. بدیهی است کتاب حاضر خالی از ایرادات نبوده و اظهارنظر دوستان کارشناس در خصوص این اثر می‌تواند کمک شایانی به تألیف کنندگان این کتاب بنماید.